EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.9.2025
COM(2025) 464 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määruse (EL) 2024//792 (millega luuakse Ukraina rahastu) eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta

1. Sissejuhatus

Määrusega (EL) 2024/792 loodud **Ukraina rahastu** (edaspidi „rahastu“) on oluline vahend strateegias, mida Euroopa Liit rakendab tegelemisel ulatuslike ja keerukate probleemidega, millega Ukraina seisab silmitsi Venemaa jätkuva agressioonisõja tõttu. Rahastuga koondatakse Ukrainale antav ELi eelarvetoetus ühtsesse toetusmehhanismi eesmärgiga eraldada aastatel 2024–2027 sidusaks, prognoositavaks ja paindlikuks rahastamiseks 50 miljardit eurot. Rahastu peamised eesmärgid on toetada Ukraina rahastamisvajadusi ja ülesehitustööd, kaasata investeeringuid ja edendada ELi liikmeks saamiseks vajalikke reforme.

Rahastu on märk sellest, et EL on võtnud kindlalt nõuks tugevdada Ukraina vastupanuvõimet ja suutlikkust pidada vastu välistele ohtudele, kiirendada riigi taastumist ning hõlbustada riigi liikumist kestliku arengu ja ELi liikmesuse poole. Rahastu on ka strateegiline investeering tugevasse ja majanduslikult elujõulisesse Ukrainasse, mis on väga oluline ELi stabiilsuse jaoks ja selleks, et võidelda Venemaa destabiliseeriva mõju vastu.

Rahastul on **kolm põhisammast**.

- **I sammas:** Ukraina kava, milles on esitatud Ukraina nägemus riigi taastumisest, ülesehitamisest ja moderniseerimisest ning reformid, mis on kavandatud aastateks 2024–2027 osana ELiga ühinemise protsessist. Kava alusel tehakse Ukrainale kättesaadavaks kuni **38,3 miljardit eurot** laene ja toetusi, niipea kui Ukraina on täitnud ELiga kokku lepitud tingimused.

- **II sammas:** Ukraina investeerimisraamistik, mille alusel toetatakse avaliku sektori investeeringuid, erasektori otseseid toiminguid ja vahendatud omakapitalitehinguid. See võimaldab ELis asuvatel eraettevõtjatel mängida keskset rolli investeerimisel Ukraina taristu, energiasektori ja peamiste tööstusharude ülesehitamisse. Need investeeringud aitavad Ukrainal taastada tänapäevase ja vastupanuvõimelise majanduse, tuues samal ajal majanduslikku kasu ELi ettevõtjatele.

- **III sammas:** tehniline abi ja toetus, et hõlbustada Ukraina õigusaktide vastavusse viimist ELi õigusnormidega. See hõlmab suutlikkuse suurendamise algatusi (kuhu kaasatakse kodanikuühiskond ja kodanikuühiskonna organisatsioonid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused) ja Ukraina abistamist ELi liikmeks saamiseks vajalike reformide elluviimisel.

Aasta pärast rahastu kasutuselevõttu **hinnatakse käesolevas aruandes üksikasjalikult kõigi kolme samba raames tehtud edusamme**. Selles antakse aru edusammudest Ukraina rahastu määruses sätestatud eesmärkide saavutamisel ja esitatakse näiteid peamistest saavutustest. Samuti kirjeldatakse selles Ukraina kehtestatud juhtimis- ja kontrollisüsteemi, meetmeid ELi finantshuvide kaitse tagamiseks ning esimest Ukraina rahastu teemalist dialoogi Euroopa Parlamendiga.

Kuigi rahastu rakendamine on alles varajases etapis, on selle kaudu juba antud Ukrainale olulist toetust, edendades samal ajal reforme ja investeeringuid, mis aitavad kaasa Ukraina taastumisele, ülesehitamisele ja moderniseerimisele. Rahastu jääb peamiseks vahendiks, mille kaudu EL saab anda riigile keskpikas perspektiivis toetust ning aidata kaasa vastastikku tugevdavale majanduse ülesehitamisele ja kohandumisele ELiga. Rahastu edukas rakendamine 2024. aastal kinnitab ELi ja Ukraina pühendumust sellele teele.

Esimesel rakendamise aastal eraldati rahastu raames Ukrainale 19,6 miljardit eurot ELi toetust, sellest 16,1 miljardit eurot Ukraina kava raames. Rahastust on toetatud ka üht suurimat välisinvesteeringut Ukrainas alates Ukraina iseseisvumisest, mille eesmärk on ajakohastada ja laiendada Ukraina telekommunikatsioonitaristut.

Ukraina investeerimisraamistiku rakendamine edeneb samuti märkimisväärse kiirusega. Komisjon teatas, et partneritest finantsasutustega on allkirjastatud 1,4 miljardit eurot ELi tagatisi ja toetusi hõlmavad lepingud, mis võivad kaasa tuua 6 miljardit eurot ülesehitus- ja moderniseerimisalaseid investeeringuid sellistes valdkondades nagu energia- ja munitsipaaltaristu. Nende lepingute sõlmimisest saati on mitu toimingut Ukrainas juba ellu viidud. **III samba** raames loodi ja võeti sujuvalt kasutusele Ukraina tehnilise koostöö rahastu 2024.

2. Ülevaade rahastu rakendamise seisust

2.a. I sammas – Ukraina kava

Rahastu esimese samba moodustavas Ukraina kavas on sätestatud **riigi reformi- ja investeerimisstrateegia aastateks 2024–2027**. Kavas on esitatud valitsuse nägemus ülesehitamisest ja moderniseerimisest ning reformidest suurima kasvupotentsiaaliga sektorites, mis on osa riigi ELiga ühinemise protsessist. Kava töötas välja Ukraina valitsus pärast konsulteerimist Ukraina parlamendi, ülemraada ja kodanikuühiskonnaga ning see esitati komisjonile 20. märtsil 2024. Pärast komisjoni positiivset hinnangut[1] võttis nõukogu 14. mail 2024 vastu rakendusotsuse[2].

Kavas käsitletakse avaliku halduse parandamist, pannes rõhku heale valitsemistavale, rohepöördele, õigusriigi põhimõtte järgimisele ning võitlusele korruptsiooni ja pettuse vastu. Kavas kindlaks määratud reformid hõlmavad 15 valdkonda, mille hulka kuuluvad energia, põllumajandus, transport, rohe- ja digipööre, inimkapital, riigi osalusega ettevõtted, ettevõtluskeskkond, riigi rahandus ja detsentraliseerimine.

Joonis 1. Ukraina kava peatükid

[1] COM(2024) 172 final.
[2] Nõukogu rakendusotsus (EL) 2024/1447.

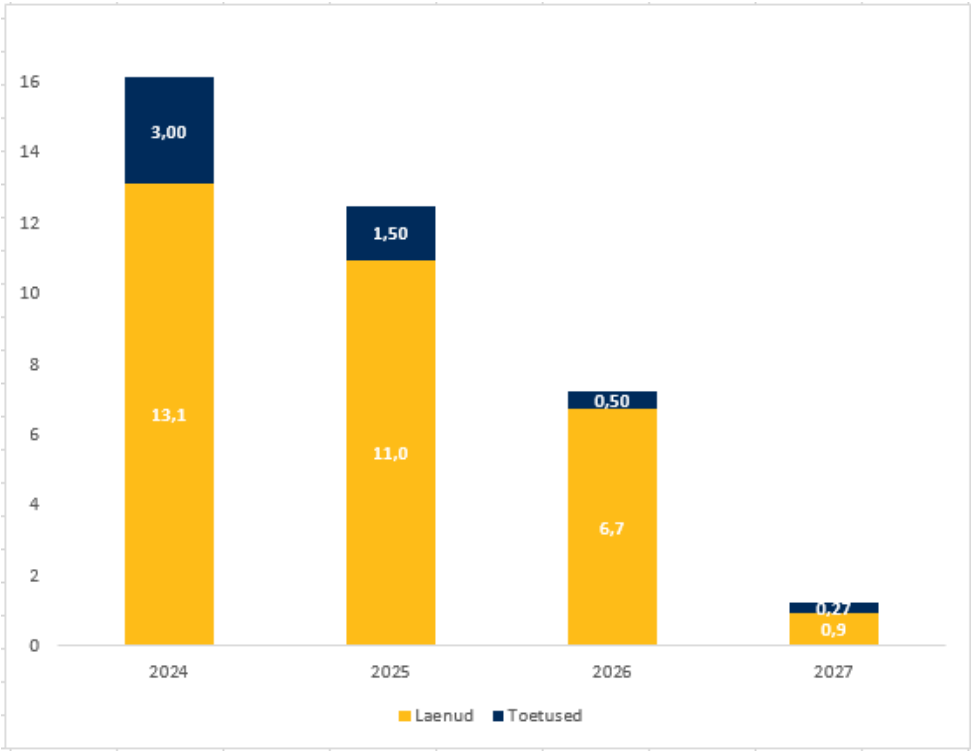
Nõukogu rakendusotsuses, millega kiideti heaks komisjoni positiivne hinnang Ukraina kavale, sätestati ajakava ning igaks kvartaliks kuni 2027. aasta neljanda kvartalini tingimused (kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad), mille Ukraina peab täitma. Need tingimused kajastavad edusamme Ukraina kavas kavandatud investeeringute ja reformide elluviimisel.

Komisjoni hinnangul **võivad Ukraina kavas kindlaks määratud reformid ja investeeringud aidata märkimisväärselt hoogustada majanduskasvu, säilitada makromajanduslikku stabiilsust, parandada eelarveseisundit ja tugevdada Ukraina liikumist ELiga ühinemise suunas**. Kava hindamisel 2024. aasta aprillis leiti, et kui kõik kavandatud reformid ja investeeringud viiakse täielikult ellu, suureneb Ukraina SKP 2027. aastaks 6,2 % ja 2040. aastaks 14,2 %. Samuti võib kava elluviimise korral võlg väheneda 2033. aastaks ligikaudu 10 protsendipunkti SKPst võrreldes alternatiivse stsenaariumiga, kus rahastut ei rakendata.

Rahastu I samba raames antakse kuni **38,3 miljardit eurot** laene ja toetusi (nagu on näidatud joonisel 2), et aidata Ukrainal vähendada eelarve puudujääki ning toetada reformide ja investeeringute elluviimist.

Rahastust maksete tegemise eeltingimus on see, et Ukraina jätkab tulemuslike demokraatlike mehhanismide, sealhulgas parlamentaarse mitmeparteisüsteemi ja õigusriigi põhimõtte järgimist ja austamist ning tagab jätkuvalt inimõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamise.

Joonis 2. Ukraina rahastu I sammas – esialgsed kulukohustused aastate kaupa (miljardites eurodes)

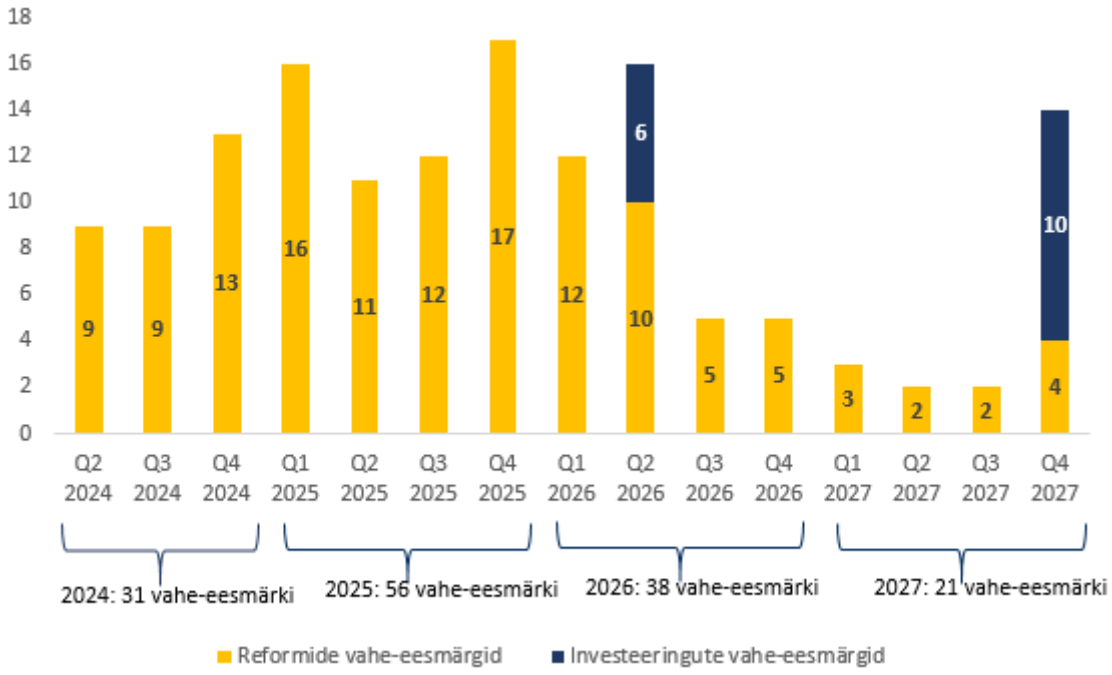

Rahastu I samba maksed

Ukraina kavas on kindlaks määratud 69 reformi ja 10 investeeringut, mis on jagatud 146 kvalitatiivseks ja kvantitatiivseks vahe-eesmärgiks (näitajaks) (nende jagunemine aastate lõikes on näidatud joonisel 3). Võttes arvesse Ukraina makromajanduslikku olukorda ja võla jätkusuutlikkust, on Ukraina kava rahastamine koondatud rahastu rakendamise esimesele ja

teisele aastale. Rahastamise toomine rakendamise algusesse kajastub ka elluviidavate reformide arvus.

Joonis 3. Maksete ajakava: reformid ja investeeringud

20. märtsil 2024 tegi komisjon erakorralise sildrahastamisena Ukrainale kättesaadavaks esimesed 4,5 miljardit eurot, et pakkuda Ukrainale hädavajalikku likviidsust. Teine makse suurusega 1,5 miljardit eurot tehti 24. aprillil. See järgnes komisjoni hinnangule, et Ukraina ja komisjoni 13. märtsil allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumis sätestatud poliitikatingimused on täidetud. Komisjon andis positiivse hinnangu ka tõhusate demokraatlike mehhanismide järgimise eeltingimuse täitmisele. Sildrahastamine hõlmas viit poliitikatingimust, milles oli kokku lepitud vastastikuse mõistmise memorandumis ja mis sisaldusid ka Ukraina kavas, mille Ukraina oli esitanud komisjonile:

1. luua komisjon kõrgema kohtunõukogu distsiplinaarinspektorite talituse töötajate valimiseks;
2. võtta vastu tegevuskava, milles käsitletakse riiklikus riskihinnangus nimetatud riske;
3. võtta vastu riiklik tulustrateegia aastateks 2024–2030;
4. võtta vastu riigieelarvest tööstusparkide rajamiseks vahendite eraldamise kord;
5. rakendada automaatset andmeedastust riikliku maakatastri ja riikliku kinnistusregistri vahel.

27. juunil tegi komisjon kava rakendamise toetamiseks 1,9 miljardi euro suuruse **eelmakse**, mis moodustab 7 % Ukrainale antavast laenutoetusest. Eelmakse tegemiseks ratifitseeris ülemraada 6. juunil raamlepingu, millele Ukraina president kirjutas alla 19. juunil, ning 24. juunil allkirjastati laenuleping.

Pärast Ukraina 9. juulil esitatud maksetaotlust ja komisjoni 18. juuli positiivset hinnangut ning nõukogu 6. augusti heakskiitu tehti 13. augustil **esimene Ukraina kava kohane makse suurusega peaaegu 4,2 miljardit eurot**. Sellest 1,5 miljardit eurot anti tagastamatu rahalise toetusena ja üle 2,6 miljardi euro laenudena. Komisjoni hinnangul oli valitsus rahuldavalt

saavutanud reformide üheksa vahe-eesmärki (näitajat), mis olid seotud kavakohase esimese korrapärase maksega[3].

2024. aasta teises kvartalis olid saavutatud järgmised **üheksa vahe-eesmärki**:

avaliku sektori finantsjuhtimine:

1. riikliku tolliteenistuse digiteerimist käsitleva kava vastuvõtmine,
2. 2025.–2027. aasta eelarvekava heakskiitmine,
3. avaliku sektori investeeringute haldamise reformimise kava rakendamist käsitleva tegevuskava vastuvõtmine;

võitlus korruptsiooni ja rahapesu vastu:

4. korruptsiooni ennetamise riikliku ameti uue juhi ametisse nimetamine;

avaliku sektori varade haldamine ja ettevõtluskeskkond:

5. riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimist käsitlevate õigusaktide jõustumine, et parandada juhtimise standardeid, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid,
6. Ukraina majandusjulgeoleku büroo õigusliku aluse läbivaatamist käsitleva õigusakti jõustumine;

energia ja põllumajanduslik toidutööstus:

7. lõimitud riikliku energia- ja kliimakava vastuvõtmine,
8. hoonete soojapidavuse parandamise strateegia aastani 2050 vastuvõtmine,
9. miinivastast tegevust aastani 2033 käsitleva strateegilise dokumendi vastuvõtmine.

Pärast komisjoni positiivset hinnangut Ukraina 10. oktoobri maksetaotlusele[4] ja nõukogu heakskiitu võeti vastu nõukogu rakendusotsus. See võimaldas teha 18. detsembril **Ukraina kava kohase teise makse summas peaaegu 4,1 miljardit eurot**. Sellest 1,5 miljardit eurot anti tagastamatu rahalise toetusena ja üle 2,5 miljardi euro laenudena.

Komisjoni positiivne hinnang tulenes sellest, et Ukraina oli täitnud 2024. aasta kolmandaks kvartaliks nõutud **üheksa vahe-eesmärki**:

võitlus korruptsiooni ja rahapesu vastu:

1. korruptsioonivastase eriprokuratuuri töötajate arvu suurendamine,
2. kriminaalseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmine,
3. aastate 2023–2025 vara tagasivõitmise strateegia rakendamise tegevuskava vastuvõtmine;

inimkapital:

4. Ukraina demograafilise arengu strateegia 2040 vastuvõtmine;

ettevõtluskeskkond ja regionaalpoliitika:

5. dereguleerimise tegevuskava vastuvõtmine ja ettevõtluskliima parandamine,

[3] COM(2024) 321 final.
[4] COM(2024) 544 final.

6. aastate 2021–2027 riikliku regionaalarengu strateegia muutmine;

energiasektor ja keskkond:

7. energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrust käsitlevate teiseste õigusaktide jõustumine,
8. tööstussaaste ennetamist, vähendamist ja kontrolli käsitlevate õigusaktide jõustumine,
9. kontseptsioonidokumendi väljatöötamine, et määrata kindlaks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise normidest tehtavate erandite ulatus.

2.a.i. Ukraina kava raames rahaliste vahendite saajad

Ukraina rahastu määruse artiklis 27 on sätestatud, et Ukraina peab avaldama ajakohastatud **andmed isikute ja üksuste**, sealhulgas alltöövõtjate **kohta**, kes saavad nelja aasta jooksul Ukraina kavas esitatud reformide ja investeeringute elluviimiseks rahalisi vahendeid kokku enam kui 100 000 euro suuruses summas.

Ukraina peab avaldama selle teabe veebilehel masinloetavas vormingus ja saadud rahaliste vahendite kogusumma alusel järjestatuna, tagades hoolikalt konfidentsiaalsuse ja turvalisuse, eelkõige isikuandmete kaitse. Juriidilise isiku puhul hõlmab see teave vahendite saaja täielikku juriidilist nime ja käibemaksukohustuslasena või maksukohustuslasena registreerimise numbrit või muud liikmesriigi tasandil kasutatavat kordumatut tunnust.

Füüsilise isiku puhul hõlmab see teave vahendite saaja ees- ja perekonnanime(sid). Lisaks peab Ukraina selleks, et tagada kooskõlas Ukraina rahastu määruse artikliga 35 ELi finantshuvide kaitse, tagama rahalisi vahendeid saavate isikute ja üksuste kohta piisavate andmete, sealhulgas tegelikke kasusaajaid käsitleva teabe kogumise ja kättesaadavaks tegemise. See on kooskõlas ELi andmekaitsepõhimõtetega ja kohaldatavate andmekaitse-eeskirjadega. Olgu märgitud, et see nõue hõlmab ka teavet asjaomaste (all)hankijate ja nende tegelike tulusaajate kohta.

Ukraina on teinud aktiivselt edusamme läbipaistvuse valdkonnas, lõimides oma õigusraamistikku andmete kogumise nõuded ja kaasates kõik asjaomased asutused, et tagada põhjalik andmete kogumine vahendite lõplike saajate kohta. Ukraina teeb tööd, et esitada see teave koondandmebaasis. Nimekiri neist vahendite lõplikest saajatest, kellele on antud üle 100 000 euro, on avaldatud Ukraina majandusministeeriumi veebilehel[5].

Ukraina peab rahastu raames riigihankeid korraldades järgima Ukraina rahastu määruse artiklit 11, milles käsitletakse isikute ja üksuste rahastamiskõlblikkust ning asjade ja materjalide päritolu. Need nõuded on integreeritud Euroopa Liidu ja Ukraina vahelisse raamlepingusse Ukraina rahastust antavate liidu rahaliste vahendite kasutamise erikorra kohta. Ukraina loob esimese samba investeeringute jaoks seire- ja kontrollisüsteemi, et tagada nende nõuete täitmine ning registreerida ja teha teatavaks kõik hanked, mille puhul kasutatakse Ukraina rahastu määruse artikli 11 kohaseid erandeid. 2024. aastal ei olnud komisjonil vaja hinnata ühtki riigihangetega seotud küsimust.

2.b. II sammas – Ukraina investeerimisraamistik

[5] https://me.gov.ua/view/d9c13c33-a438-406f-8daf-3145852df99a.

Ukraina investeerimisraamistik on ELi peamine vahend Ukraina taastumise, ülesehitamise ja moderniseerimise hoogustamiseks. Raamistikku toetatakse **9,3 miljardi euroga, millest 7,8 miljardit eurot on tagatised ja 1,5 miljardit eurot segarahastamine**. Raamistiku eesmärk on kaasata kuni **40 miljardit eurot investeeringuid**, millega seatakse EL Ukraina ülesehitamiseks tehtavate rahvusvaheliste jõupingutuste keskmesse.

ELi tagatistel on tähtis roll nii avaliku kui ka erasektori investeeringutega seotud riskide vähendamisel, mis on oluline Ukraina **edukaks taastumiseks**. Maandades finantsriske, võimaldavad need tagatised kaasata rohkem erasektori investoreid, finantsasutusi ja arengupartnereid, kes kõik on vajalikud Ukraina majanduse ja taristu taastamiseks sõja järel.

ELi segarahastamismehhanismide raames kombineeritakse **toetusi muude vahenditega**, nagu **laenud**, **omakapital** ja finantsasutuste **tagatised** ning **kommertslaenud** ja **investeeringud**. Selle uuendusliku lähenemisviisiga võimendatakse avaliku sektori vahendeid, et kaasata täiendavaid erasektori investeeringuid, millega avaldatakse kaugeleulatuvat **mõju arengule**. Segarahastamise abil maksimeerib EL iga kulutatud euro väärtust, võimaldades suuremaid ja mõjukamaid projekte, mis aitavad otseselt kaasa Ukraina taastumisele ja pikaajalisele vastupanuvõimele.

Nende jõupingutuste keskmes on **Ukraina investeerimisraamistik**, mis on kavandatud spetsiaalselt selleks, et aidata **taastada Ukraina elutähtis taristu ja anda tugev tõuge riigi majandusele**. Tähelepanu pööratakse eelkõige sellistele olulistele valdkondadele nagu **energia, tööstus, koolid, haiglad** ja **munitsipaalteenused**, et muuta Ukraina vastupidavamaks, kestlikumaks ja nüüdisaegsemaks. Peale selle tegeletakse investeerimisraamistiku kaudu **väikeettevõtjate**, **sõjast mõjutatud elanikkonna** ja **haavatavate rühmade** vajadustega, kandes hoolt selle eest, et kõrvale ei jäeta kõige enam mõjutatud kogukondi.

31. detsembril 2024 – Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kolmandal aastal – leiti **kahju ja vajaduste ühise kiirhindamise (RDNA4)** tulemusel, et Ukraina **ülesehitamise ja taastamise kogukulud** on järgmisel kümnendil hinnanguliselt **506 miljardit eurot**. Koostatud põhjalikus hinnangus rõhutatakse majanduse, taristu ja institutsioonide ülesehitamisel Ukraina ees seisvate raskuste tohutut ulatust.

Ukraina investeerimisraamistik on selles kontekstis oluline, et vähendada märkimisväärset **rahastamispuudujääki** Ukraina ülesehitamisel. Tegemist on struktureeritud ja koordineeritud mehhanismiga rahaliste vahendite suunamiseks **Ukraina kavas** kindlaks määratud **kõige pakilisematesse prioriteetsetesse valdkondadesse**. Investeerimisraamistiku raames antava sihipärase toetusega tagatakse, et Ukrainal on vajalikud vahendid, et rahuldada kriitilisi vajadusi, sillutades samal ajal teed pikaajalisele taastumisele ja majanduskasvule.

Ukraina investeerimisraamistik on ka oluline Ukraina ülesehitamisse tehtavate erainvesteeringute hoogustaja. See loob **riskide vähendamise vahendite pakkumise**, **sõjaga seotud riskide katmise** ja **erakapitali kaasamise** kaudu uusi rahastamisvõimalusi nii Ukraina kui ka ELi ettevõtjatele.

II sammas on tihedalt seotud Ukraina reformi- ja ühinemisprotsessiga. Investeeringud Ukraina majandusse ja taristusse, mida võimaldab investeerimisraamistik, kiirendavad ka Ukraina lõimumist ELi ühtse turuga, edendades **Ukraina integreerimist üleeuroopalisse energia- ja transporditaristusse ja ELi väärtusahelatesse ning ELi standardite ja äritavade ülevõtmist**. Sidudes Ukraina majanduse ELi majandusega, on investeerimisraamistik strateegiline vahend ELi geopoliitilise ja majandusliku positsiooni tugevdamiseks.

Ukraina investeerimisraamistik on ka ainulaadne **koordineerimisplatvorm Ukraina taastumise toetajate** jaoks. See toob kokku Ukraina valitsuse, ELi liikmesriigid ja peamised finantsasutused, nagu Euroopa Investeerimispank (EIP), Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank, Maailmapank, liikmesriikide arengut rahastavad asutused jt, et kooskõlastada ja rakendada ühist operatiivset reageerimist Ukraina taastamis- ja ülesehitusvajadustele.

Ukraina investeerimisraamistik loodi **rekordiliselt lühikese ajaga**. Pärast Ukraina rahastu määruse jõustumist 2024. aasta märtsis toimus 2024. aasta aprillis juhtnõukogu esimene koosolek, kus kiideti heaks esimesed investeerimisprogrammid. 2024. aasta juunis, Ukraina taastamise konverentsil Berliinis, teatas komisjon, et allkirjastatud on investeerimisraamistiku esimesed investeerimisprogrammid, mis hõlmavad **1,4 miljardi euro** väärtuses uusi tagatis- ja toetuslepinguid, millega toetatakse Ukraina taastumist ja ülesehitamist.

Need lepingud, mis on sõlmitud mitme rakenduspartneriga, nagu Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank, EIP, Rahvusvaheline Finantskorporatsioon (IFC), Kreditanstalt für Wiederaufbau ja Bank Gospodarstwa Krajowego, hõlmavad **1 miljardi euro ulatuses ELi laenutagatisi** ja **400 miljoni euro ulatuses toetusi**. Neist saavad kasu eraettevõtjad, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, omavalitsused ja riigi osalusega ettevõtted. Toetatakse prioriteetseid valdkondi, nagu energia, transport, munitsipaaltaristu, juurdepääs rahastamisele ja sõjast mõjutatud ettevõtted, ning eesmärk on kaasata **6 miljardit eurot investeeringuid**.

Tänu Ukraina investeerimisraamistiku tagatistele, mis mängivad olulist rolli investeerimisriskide maandamisel, viidi 2024. aastal Ukrainas ellu mitu toimingut:

- üks **suurimaid välisinvesteeringuid Ukrainas alates Ukraina iseseisvumisest**: Prantsusmaa investor omandas kaks telekommunikatsioonivõrgu operaatorit (Lifecell ja Datagroup Volia) ning lõi juhtiva integreeritud operaatori, kellel on tugev investeerimiskava telekommunikatsioonitaristu jaoks ja digitaalse ühenduvuse parandamiseks. Seda tehingut kaasrahastas IFC Ukraina investeerimisraamistiku tagatise toel;
- **pöördelise tähtsusega investeering taastuvenergiasse**: Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ning IFC kaasrahastasid ELi tagatise toel uue tuulepargi (võimsusega 147 MW) rajamist Volyni piirkonnas;
- investeerimisraamistiku tagatise toel Kiievi linnale antud Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga kriitilise tähtsusega laen, mis võimaldas anda erakorralist likviidsustoetust linna kaugkütte jaoks, et tagada **katkematu soojusenergiaga varustamine 2024.–2025. aasta talvel**;
- investeerimisraamistiku tagatise toel antud uus Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga laen, et rahastada Nova Poshta **postipakkide terminalide ja filiaalide võrgustiku** laiendamist ja ajakohastamist ning tugeva sotsiaalse mõjuga meetmeid, **enam kui 600 pommivarjendi rajamist** ning programme, millega luuakse **töövõimalusi sõjaveteranidele ja haavatavatele naistele**.

Seda hoogu ära kasutades algatati 2024. aasta septembris **Ukraina investeerimisraamistiku uus projektikonkurss avaliku sektori investeeringute, erasektori otseste toimingute ja vahendatud omakapitalitehingute jaoks** esialgse eraldisega **2,75 miljardit eurot**. Konkurss jääb avatuks vähemalt üheks aastaks ja selle raames kohaldatakse vahetähtaegu.

II samba meetmeid on rakendatud kooskõlas **määruse (EL) 2024/792 artiklis 11** sätestatud päritolu- ja hankepõhimõtetega. 2024. aasta juunis allkirjastati lisatagatislepingud ja segarahastamistoimingud, mida on kasutatud kiireloomuliste meetmetena, et rahuldada viivitamatuid ülesehitus- ja taastamisvajadusi, eelkõige energiasektoris.

2.c. III sammas

Kolmandas sambas keskendutakse **tehnilisele abile ja toetusele, et hõlbustada Ukraina õigusaktide vastavusse viimist ELi õigusnormidega**. Selle raames rahastatakse mitme aasta jooksul rakendatavaid tehnilise koostöö meetmeid, nagu suutlikkuse suurendamise algatused, kuhu kaasatakse sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, ning abi, mida antakse Ukrainale ELiga ühinemiseks vajalike reformide elluviimisel ja finantsabi tõhusa kasutamise tagamiseks.

III sambast rahastatakse ka rahastu I samba ja varasema makromajandusliku finantsabi raames antud **laenude intressitoetusi**. Samuti rahastatakse sellest **Ukraina rahastu audiitornõukogu toimimist** ja toetatakse muid algatusi, mille eesmärk on reageerida Ukraina vastu suunatud Venemaa agressioonile, sealhulgas tagada Venemaa poolt Ukraina territooriumil toime pandud kuritegude käsitlemisel rahvusvahelise õiguse järgimine.

2024. aastal võeti vastu rahastu III samba esimene iga-aastane tööprogramm, millega **võetakse kasutusele üle 488 miljoni euro**.

2.c.i. Tehnilise koostöö rahastu rakendamine

Ukraina tehnilise koostöö rahastu 2024 kulukohustuste eelarvega ligikaudu 248 miljonit eurot loodi selleks, et hõlbustada Ukraina õigusaktide järkjärgulist vastavusse viimist ELi *acquis*'ga, pidades silmas tulevast ELi liikmesust, ja et toetada Ukraina kava elluviimist. Samal ajal tugevdab see Ukraina vastupanuvõimet ja suutlikkust reageerida enda vastu suunatud Venemaa agressioonisõja laastavale mõjule.

Tehnilise koostöö rahastu kui paindliku ja reageerimisvõimelise vahendi kaudu pakutakse **kohandatud abi** vastavalt Ukraina muutuvatele vajadustele. Samuti toetatakse sellest **strateegilist kommunikatsiooni, avalikku diplomaatiat ning koostööd kodanikuühiskonna ja kultuurivaldkonnas tegutsejatega**, mis kõik on olulised **ELi positiivse nähtavuse** suurendamiseks Ukrainas.

2024. aasta novembris suurenes tehnilise koostöö rahastu eelarve **105 miljoni euro** võrra tänu Venemaale kuuluvatest tõkestatud varadest saadud **103 miljoni euro** suurusele kasumile ja **Taani** täiendavale **2 miljoni euro** suurusele panusele. Sellega paranes märkimisväärselt rahastu suutlikkus toetada selliseid prioriteete nagu **elutähtsa energiataristu taastamine**.

Tehnilise koostöö rahastu rakendamine edeneb hästi: üle **136 miljoni euro** ehk enam kui 50 % kogueelarvest kaeti lepingutega juba 2024. aastal, keskendudes peamistele prioriteetidele: **energiaalane vastupanuvõime**, **detsentraliseerimine** ja **Ukraina ELiga ühinemise protsessi toetamine**.

- **Energiasektoris** aitab EL suurendada Ukraina energiaalast vastupanuvõimet, toetades **energiaühenduse sekretariaadi** hallatavat **Ukraina energiatoetusfondi**. See fond hõlbustab avariivarustuse ja oluliste varude tarnimist Ukraina energiasüsteemi stabiliseerimiseks.
- **Detsentraliseerimisreformi** raames on käsil **Saksamaa** ja **Taani** kaasrahastatava **Euroopa tiimi juhtalgatuse „U-LEAD with Europe"** järgmine etapp. Selle algatuse eesmärk on toetada läbipaistvat ja vastutustundlikku valitsemist kohalikul ja piirkondlikul tasandil, millega aidatakse otseselt kaasa Ukraina ülesehitamisele.
- Selleks et veelgi enam toetada Ukraina **ELiga ühinemise alaseid jõupingutusi**, suurendatakse hiljuti käivitatud **Euroopa tiimi algatusega „Ukraine2EU – ELi integratsiooni toetusprogramm Ukraina jaoks"** (mida kaasrahastavad **Taani** ja

Leedu) Ukraina tähtsaimate institutsioonide suutlikkust. Muu hulgas toetatakse **Ukraina parlamenti**, **ELi *acquis*' tõlkimist**, strateegilist kommunikatsiooni ja üldise ühinemisprotsessi koordineerimist.

III samba meetmeid on rakendatud kooskõlas **määruse (EL) 2024/792 artiklis 11** sätestatud päritolu- ja hankepõhimõtetega, seades prioriteediks rahastamiskõlblikud riigid. Erandeid on kohaldatud kooskõlas õigusnormidega eelkõige selleks, et täita pakilist vajadust elutähtsate energiaseadmete järele, Ukraina olemasolevate süsteemidega ühilduvuse nõudeid, samuti kohapealsete kriisiolukordade lahendamiseks.

2.c.ii. Panustamine aruandlusmehhanismidesse ja audiitornõukogu rahastamine

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa palju surma, kannatusi ja hävingut kogu riigis. 14. novembril 2022 võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni, milles tunnistatakse vajadust luua rahvusvaheline mehhanism Venemaa poolt Ukraina vastu toime pandud rahvusvaheliselt õigusvastaste tegudega tekitatud kahju, kaotuste või vigastuste hüvitamiseks. EL on juhtinud rahvusvahelisi jõupingutusi Venemaa vastutusele võtmiseks. EL ühines 2023. aasta mais Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase agressiooni põhjustatud **kahjude registriga** ja sai 2024. aasta juulis selle täieõiguslikuks osaliseks. Praegu osalevad registris 43 riiki ja EL.

2024. aastal eraldas EL Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase agressiooni põhjustatud kahjude registrit käsitleva osalise kokkuleppe jaoks ligikaudu **846 000 eurot**, täites sellega enda kui selle kokkuleppe osalise finantskohustusi.

Registris, mis toimib turvalise digiplatvormina tõendite kogumiseks ja töötlemiseks, registreeritakse kõigile asjaomastele füüsilistele ja juriidilistele isikutele ning Ukraina riigile tekitatud kahju, kaotuste või vigastusega seotud vastuvõetavad nõuded. Sellest saab oluline töövahend tulevasele nõuete komisjonile, mis hakkab hindama nõudeid ja määrama kindlaks hüvitisi. Kõnealune algatus on oluline samm tagamaks, et Venemaa võtab oma tegevuse eest täieliku vastutuse.

Kokku on kavandatud 44 kahjunõude vormi, et katta eri liiki kahju, sealhulgas vara hävitamine, isikukahju ja sundränne. 2024. aasta lõpuks oli laekunud registrisse üle 13 000 nõude ja selles oli registreeritud 832 otsust elamukinnisvara hävitamise kohta, kusjuures nõude keskmine suurus oli 54 000 eurot. Töö nõuete esitamise protsessi laiendamiseks jätkub.

2024. aasta juunis moodustati komisjoni rakendusotsusega **Ukraina rahastu audiitornõukogu**. Samas otsuses määrati kindlaks audiitornõukogu liikmete ametiaeg (kuni 30. juunini 2028) ning sätestati audiitornõukogu eesmärgid, koosseis, liikmete ja eesistuja ametisse nimetamine, sekretariaat ja ülesanded. Selle meetme toetamiseks eraldati Ukraina rahastust ligikaudu **11 miljonit eurot**.

Audiitornõukogu peamine ülesanne on jälgida, et aastatel 2024–2027 Ukrainale antavat ELi finantsabi, mis ulatub kuni 50 miljardi euroni, kasutataks läbipaistvalt ja tulemuslikult. Eelkõige peab audiitornõukogu hindama, kas Ukraina avaliku sektori juhtimis- ja kontrollisüsteemid tagavad, et ELi vahendeid kasutatakse kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega, nagu tulemuslikkus, säästlikkus, tõhusus ja läbipaistvus, vältides samal ajal pettust, korruptsiooni, huvide konflikte ja muid eeskirjade eiramisi.

Audiitornõukogu asub Brüsselis, selle sekretariaat Kiievis. 2024. aastal valiti osalemiskutse kaudu välja kolm sõltumatut audiitornõukogu liiget, kes kõik on ELi kodanikud, kellel on märkimisväärne kogemus auditeerimise ja pettusevastaste meetmete valdkonnas.

2.c.iiii. Laenukasutuse kulutused ja varasemad kohustused

2024. aasta juunis võeti vastu rahastamisotsus kogusummas üle 227 miljoni euro, et katta iga-aastased varasemad kohustused, mis on seotud ELi 2022. aasta erakorralise makromajandusliku finantsabi raames antud laenudega, ning panustada selliste laenudega seoses ühisesse eraldisfondi tehtavatesse eraldistesse.

ELi 6 miljardi euro suurune erakorraline makromajanduslik finantsabi, mis maksti välja kahes osas – 2022. aasta augustis ja 2022. aasta oktoobrist detsembrini –, oli kiireloomuline toetus Ukraina eelarve jaoks. EL võib kanda selliste laenude puhul intresse, andes selleks intressitoetust.

2024. aasta veebruaris esitas Ukraina ametliku taotluse saada 2024. aastal tasumisele kuuluvate summade puhul intressitoetust. ELi erakorralise makromajandusliku finantsabi osamaksete tegemise aluseks olevad nõuded loeti 2022. aastal täidetuks.

3. Edusammud rahastu rakendamisel

3.a. Edusammud Ukraina rahastu määruses kindlaks määratud eesmärkide saavutamisel

Ukraina rahastu määruses on sätestatud kolm strateegilist eesmärki, mis keskenduvad väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), rohepöördele ja omavalitsustele – kolm mõõdet, mis on olulised Ukraina taastumiseks, ülesehitamiseks ja pikaajaliseks moderniseerimiseks.

3.a.i. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamine (artikli 28 lõige 6)

VKEd on Ukraina majanduse selgroog. Neil on oluline roll majandusliku vastupanuvõime, innovatsiooni ja töökohtade loomise edendamisel. Seda tunnistades on Ukraina rahastu määruses ette nähtud, et vähemalt 15 % ELi tagatistega tuleb toetada mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (MVKEd), sealhulgas idufirmasid.

2024. aastal tegi EL selle eesmärgi saavutamisel suuri edusamme. Allkirjastati kaks lepingut, millega kindlustati kuni 290 miljonit eurot ELi tagatisi MVKEdele antavatele laenudele. Lisaks võeti 20 miljonit eurot kasutusele segarahastamise kaudu. Nende algatuste eesmärk on tagada väikeettevõtjate rahastamine ja toetada sõjast mõjutatud ettevõtjaid, et nad saaksid jätkata tegutsemist ja panustamist majandusse.

Seda hoogu ära kasutades käivitab EL 2025. aastal kohandatud projektikonkursi, et pakkuda VKEdele pankade ja finantsvahendajate kaudu täiendavat sihipärast toetust. Sellega seatakse esikohale väikeettevõtjate juurdepääs rahastamisele ja aidatakse tugevdada Ukraina erasektorit praeguses kriitilises ülesehitamise etapis.

3.a.ii. Rohepöörde edendamine (artikli 28 lõige 9)

Rahastu on kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidega ning toetab Ukraina üleminekut kliimaneutraalsele, kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele ja keskkonnakestlikule majandusele. Rahastu I samba raames püütakse järgida olulise kahju ärahoidmise põhimõtet, niivõrd kui see on sõja või sõjajärgse taastumise ja ülesehitamise kontekstis võimalik. On oodata, et vähemalt 20 % Ukraina kava ja Ukraina investeerimisraamistiku alusel tehtavatest investeeringutest aitavad kaasa kliimamuutuste

leevendamisele ja nendega kohanemisele, elurikkusele, sealhulgas elurikkuse säilitamisele, ning rohepöördele laiemalt.

Ukraina kava kohaselt peaksid vähemalt 80 % transporditaristusse tehtavatest investeeringutest ja vähemalt 60 % energiataristusse tehtavatest investeeringutest toetama keskkonnahoidlikkusega seotud eesmärke. Enamik I samba rohepöördega seotud investeeringutest kavatsetakse ellu viia 2027. aasta neljandaks kvartaliks. Üldine hinnang selle kohta, kas rohepöörde eesmärk on saavutatud, antakse 2027. aasta lõpuks esitatava lõppmaksetaotluse osana.

Peale selle annavad eeldatavasti märkimisväärse panuse esimesed II samba toimingud, mille kohta sõlmiti lepingud 2024. aasta keskel. Nende hulka kuuluvad Ukraina investeerimisraamistiku meetmed, mis keskenduvad selliste oluliste taristute nagu vee- ja elektritaristu taastamisele ja ajakohastamisele.

3.a.iii. Omavalitsused (artikli 16 lõige 4)

Vähemalt 20 % I samba tagastamatust rahalisest toetusest tuleb eraldada riigist madalama tasandi ametiasutuste vajaduste rahuldamiseks. Selle nõude täitmise hindamisel lähtutakse riigikassa aruannetest, mis kinnitavad, et selliste vajaduste jaoks on eraldatud riigieelarves vähemalt kõnealune summa, ning rakendatakse Ukraina välja töötatavat ja komisjoniga kokku lepitavat metoodikat. Esimene hindamine, mille raames tehakse kindlaks, kas on eraldatud summa, mis vastab vähemalt 5 %-le kõnealusest toetusest, toimub seoses Ukraina kava kohase üheksanda maksetaotlusega, mida on oodata pärast 2026. aasta teist kvartalit. Kogu eesmärgi saavutamist hinnatakse Ukraina kava lõppmaksetaotluses, mis tuleb esitada 2027. aasta neljanda kvartali lõpuks.

3.b. Panustamine Ukraina ühinemisprotsessi

Rahastus on Ukrainale antav rahaline toetus, mis on seotud majanduskasvu toetava ambitsioonika reformikavaga, mille eesmärk on hõlbustada struktuurimuutusi, toetades samal ajal Ukrainat liikumisel ELiga ühinemise poole. Rahastu keskmes on Ukraina kava, millega hoogustatakse Ukraina majanduse taastumist, ülesehitamist ja moderniseerimist, edendades samal ajal õigusaktide vastavusse viimist ELi *acquis*'ga.

Sisuliste edusammude tagamiseks on kavas kindlaks määratud konkreetsed vahe-eesmärgid, millest paljud on tihedalt seotud ELi *acquis*'ga esmatähtsates valdkondades. Need vahe-eesmärgid hõlmavad mitut olulist meedet, et lühikeses perspektiivis lähendada Ukraina õigusakte ELi *acquis*'le, sealhulgas *acquis*' rakendamist hõlbustavate õigusaktide vastuvõtmine, ELi soovituste elluviimine ja ELi standardite vastuvõtmine eri sektorites. Kuigi Ukraina kava eduka rakendamisega toetatakse Ukraina õigusaktide vastavusse viimist ELi õigusraamistikuga, ei puuduta ega piira käimasoleva ühinemisprotsessi raames toimuv ELi *acquis*'ga vastavusse viimise hindamine reformide elluviimist rahastu raames.

2024. aastal hinnatud kahe osamakse puhul oli saavutatud **neli vahe-eesmärki** (ligikaudu 22 % koguarvust), mis aitavad kaasa õigusaktide vastavusse viimisele ELi *acquis*'ga (vt tabel 1). Asjaomasteks valdkondadeks on detsentraliseerimine, energia ja keskkond.

Tabel 1. 2024. aastal saavutatud Ukraina kava vahe-eesmärgid, mis on seotud ELi acquis*'ga*

Järjekorra number	Reform	Vahe-eesmärgi nimetus	Osamakse
9.5	3. reform Regionaalpoliitika arendamine ja rakendamine	Aastate 2021–2027 riikliku regionaalarengu strateegia muutmiseks vajalike resolutsioonide vastuvõtmine	2024. a 3. kv
10.8	3. reform Elektrituru reform	Energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrust käsitlevate teiseste õigusaktide jõustumine	2024. a 3. kv
15.1	1. reform Tööstussaaste ennetamine, vähendamine ja kontroll	Tööstussaaste ennetamist, vähendamist ja kontrolli käsitlevate õigusaktide jõustumine ning sätete osaline kohaldamine	2024. a 3. kv
15.10	5. reform. Keskkonnamõju hindamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine	Kontseptsioonidokumendi väljatöötamine, et määrata kindlaks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise normidest tehtavate erandite ulatus	2024. a 3. kv

3.c. Panustamine Ukraina eelarvestabiilsusesse eelarvetoetuse kaudu

Venemaa täiemahuline sissetung on põhjustanud häireid Ukraina majanduses, mis kahanes 2022. aastal peaaegu 30 %. Märkimisväärselt suurenesid nii inflatsioon kui ka tööpuudus. Suurte kaitsekulutuste tõttu oli valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal peaaegu 20 % SKPst. Kuna Ukraina on kaotanud juurdepääsu rahvusvahelistele finantsturgudele, sõltub riik suuresti välisabist. Rahvusvahelise Valuutafondi hinnangul moodustab valitsemissektori kumulatiivne rahastamispuudujääk 2027. aastani 143 miljardit eurot.

Selles kontekstis antakse Ukraina kava alusel tagastamatu toetusena ja väga soodsatel tingimustel laenudena otsest eelarvetoetust. I samba raames antava rahalise toetuse kogusumma on 38,3 miljardit eurot. Rahalised vahendid on koondatud Ukraina kava rakendamise esimesele ja teisele aastale.

Otsene eelarvetoetus aitab Ukrainal **säilitada valitsuse funktsioone ja osutada olulisi avalikke teenuseid**, mis on ajal, mil riigi tulud kasvavad, kuid on ebapiisavad, väga oluline. Selle toetusega tagatakse avaliku sektori palkade ja pensionide maksmine ning teenuste jätkumine sellistes valdkondades nagu haridus ja tervishoid, ning aidatakse samal ajal säilitada makromajanduslikku stabiilsust, vähendades vajadust siselaenude järele.

Ukraina kava sisaldab **meetmeid eelarvehalduse tugevdamiseks**, nagu iga-aastase eelarve läbivaatamise taastamine ja avaliku sektori kulutuste tõhustamine Samuti keskendutakse selles tulude kaasamise ja valitsemissektori võla haldamise edendamisele, et tagada pikaajaline rahaline kestlikkus. Peale selle aitab ELi 2022. aasta erakorralise makromajandusliku finantsabi raames antud laenude intressitoetus Ukrainal säilitada stabiilsust, vabastades riigi aasta jooksul kogunenud intressi tasumisest.

3.d. Toetus soolise võrdõiguslikkuse tugevdamiseks

Rahastu rakendamisel juhindutakse määruses sätestatud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise põhimõttest. Paraku on rahastut kasutatud liiga lühikest aega, et tuua näiteid soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise konkreetsetest tulemustest.

Ukraina kavas tuletatakse meelde kaasavust, soolist võrdõiguslikkust ja sotsiaalset ühtekuuluvust kui olulisi valdkonnaüleseid põhimõtteid, mida meeles pidada. Samuti tõstetakse selles esile inimkapitali ja ettevõtluskeskkonnaga seotud küsimusi. Kavas kindlaks määratud vahe-eesmärkide saavutamiseks võttis Ukraina 2024. aastal vastu demograafilise arengu strateegia 2040. Soolist võrdõiguslikkust edendavaid meetmeid sisaldavad ka uus seadus riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimise parandamise kohta ja riiklik miinivastase tegevuse strateegia aastani 2033.

Ukraina investeerimisraamistikku rakendatakse finantsasutustega loodud partnerluste kaudu, mis on kooskõlas soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise alaste rahvusvaheliste ja ELi kohustustega. Soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise toetamist hõlmavad ka investeerimisraamistiku strateegilised tegevussuunad.

III samba raames antakse tehnilise koostöö rahastu kaudu projektipõhist abi. Selle rahastu raames viiakse ellu projekte, millesse on lõimitud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise eesmärgid kooskõlas soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisega.

3.e. Olulisimad tulemused

Kuigi rahastu rakendamine on alles varajases etapis, on mitmes valdkonnas juba saavutatud märkimisväärseid tulemusi:

- **suurem suutlikkus võidelda korruptsiooni vastu:** Ukraina on suurendanud Ukraina kava kohaste reformide raames korruptsioonivastase eriprokuratuuri töötajate arvu ning muutnud kriminaalseadustikku ja kriminaalmenetluse seadustikku, et tõhustada võitlust korruptsiooni vastu. Eelkõige on täiustatud märkimisväärselt kokkuleppemenetluse õigusraamistikku;
- **ettevõtete üldjuhtimise standardite parandamine:** Ukraina on võtnud Ukraina kava alusel vastu seaduse, et parandada riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimise standardeid, lähendades neid rahvusvahelistele standarditele. Uue seadusega on antud riigi osalusega ettevõtete nõukogudele ainupädevus nimetada ametisse ja vabastada ametist tegevjuhte ning kiita heaks riigi osalusega ettevõtete strateegilised investeerimis- ja rahastamiskavad. Seadusega on ette nähtud, et enamik nõukogu liikmeid peavad olema sõltumatud, ning kehtestatud nõukogude iga-aastane hindamismenetlus;
- **majandusjulgeolek ja võitlus maksudest kõrvalehoidmise vastu:** Ukraina on võtnud vastu oma majandusjulgeoleku büroo reformimiseks vajaliku õigusakti. Uus seadus on kindel samm selle büroo muutmisel järelevalveasutuseks, kes võitleb tõhusamalt maksudest kõrvalehoidmise ja majanduskuritegevuse vastu. Seadusega on kehtestatud avatud ja saavutuspõhised värbamismenetlused, sealhulgas büroo uue juhi valimiseks, kelle valib komisjon, mille kuuest liikmest pooled on rahvusvahelised

eksperdid. Seadus aitab ka tagada töötajate usaldusväärsuse ja piisava ametialase pädevuse;

- **energia ja kliima:** Ukraina on võtnud vastu oma esimese kliimaalase raamseaduse, mis sisaldab eesmärki saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, ning riikliku energia- ja kliimakava aastani 2030 rakendatava energia- ja kliimapoliitika koordineerimiseks ja kavandamiseks, milles on sätestatud konkreetsed eesmärgid, sealhulgas eesmärgid vähendada märkimisväärselt kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja suurendada taastuvenergia osakaalu;

- **parem regulatiivne keskkond:** Ukraina on võtnud vastu tegevuskava, et vähendada ettevõtjate koormust, vaadates läbi ja kaotades kattuvad eeskirjad, vähendades majandustegevuse reguleerimist ja digiteerides haldusmenetlusi;

- **eelarvetoetus:** Ukraina jaoks on olnud üliolulised Ukraina kava kohaste reformide täieliku elluviimisega seotud korrapärased väljamaksed, mis on aidanud valitsusel jätkata tulude tõsise puudujäägi kontekstis oma põhifunktsioonide täitmist, sealhulgas maksta palku ja osutada avalikke teenuseid sellistes valdkondades nagu haridus ja tervishoid. Nende väljamaksetega on toetatud ka makromajanduslikku stabiilsust, vähendades vajadust siselaenude järele, ning pandud alus riigi eelarve pikaajalisele jätkusuutlikkusele, parandades avaliku sektori finantsjuhtimist;

- **investeeringud:** Ukraina investeerimisraamistik aitas kaasa ühele suurimale välisinvesteeringule Ukrainas alates selle iseseisvumisest, mille raames Prantsuse ja Ukraina investorid omandasid kaks telekommunikatsiooniettevõtjat (Lifecell ja Datagroup Volia). Selle tehinguga, mida toetasid IFC ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank, loodi Ukrainas juhtiv integreeritud operaator, kellel on tugev investeerimiskava telekommunikatsioonitaristu jaoks ja digitaalse ühenduvuse parandamiseks. Investeeringu eesmärk on ajakohastada ja laiendada Ukraina telekommunikatsioonitaristut, suurendades võrgu töökindlust ja ühenduvust kogu riigis, sealhulgas vabastatud territooriumidel. Selle tulemusena taastatakse Ukrainas mobiilne ühendus ning ajakohastatakse ja täiustatakse seda rohkem kui 10 miljoni inimese jaoks ning neli miljonit kodu varustatakse kiirema internetiga.

4. Rahastu rakendamisel tehtavad kontrollid

Ukraina avaliku sektori sisekontrollisüsteem tagab tõhusa seire ja finantsjärelevalve, olles koosõlas ELi läbipaistvuse ja vastutuse standarditega. Juhtimisstruktuur hõlmab majandusministeeriumi riiklikku koordinaatorit, kes jälgib rahastu rakendamist, samal ajal kui rahandusministeerium ja riigikontroll kontrollivad auditite abil nõuetele vastavust. Parlamentaarset järelevalvet toetab kontrollikoda.

2024. aasta detsembris tehti komisjoni jaoks esialgne audit. Hoolimata piiratud ressurssidest aitavad kogemused, mille Ukraina on saanud rahvusvahelise finantsabi haldamisel, kaasa piisava haldussuutlikkuse saavutamisele. Ukraina kava sisaldab ka reforme, mille eesmärk on parandada avaliku sektori finantsjuhtimist, hoida ära pettust ja vähendada topeltrahastamise ohtu. Neid jõupingutusi toetab ELi-Ukraina raamleping, milles on sätestatud finantsjärelevalve ja pettuse ennetamise mehhanismid ning õiguslikud kaitsemeetmed ELi finantshuvide kaitsmiseks.

4.a. ELi finantshuvide kaitse

Komisjon ja Ukraina võtavad rahastu rakendamisel asjakohaseid meetmeid, et kaitsta ELi finantshuve. Komisjoni kontrolliraamistik koosneb kahest tasandist: i) rahastu I samba raames Ukrainale kord kvartalis tehtavate väljamaksete seaduslikkuse ja korrektsuse tagamine ning ii) ELi finantshuvide kaitsmine. Seaduslikkuse ja korrektsuse tagamiseks teeb komisjon enne Ukraina esitatud maksetaotlusele positiivse hinnangu andmist põhjaliku eelkontrolli. Positiivse hinnangu andmiseks komisjon

- hindab, kas on täidetud Ukraina rahastu määruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud eeltingimus, st kas Ukraina jätkuvalt järgib ja austab tulemuslikke demokraatlikke mehhanisme ja inimõigusi, võttes arvesse rahvusvaheliste organite, näiteks Euroopa Nõukogu ja selle Veneetsia komisjoni asjakohaseid soovitusi;
- analüüsib iga maksetaotluse puhul kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete vahe-eesmärkide rahuldavat täitmist, võttes aluseks kontrollidokumendid, mille Ukraina on esitanud kooskõlas komisjoni ja Ukraina vahelise raamlepinguga.

Pärast väljamakset teeb komisjon Ukraina kava vahe-eesmärkide täitmist käsitleva riskipõhise auditi, et saada täiendav kinnitus Ukraina esitatud teabe õigsuse kohta. Enne Ukraina kavale positiivse hinnangu andmist hindas komisjon ka seda, kas Ukraina kavandatud meetmed peaksid tõhusalt tagama ELi finantshuvide piisava kaitse

4.b. Ukraina avaliku sektori sisekontrollisüsteem

Ukraina avaliku sektori sisekontrollisüsteem tagab tõhusa finantsjärelevalve, olles kooskõlas ELi läbipaistvuse ja vastutuse standarditega. Majandusministeeriumi riiklik koordinaator jälgib rahastu rakendamist, samal ajal kui rahandusministeerium, keda toetab riigikontroll, teeb auditeid ja finantskontrolle.

2024. aasta detsembris komisjoni jaoks tehtud esialgse süsteemiauditi käigus tehti kindlaks parandamist vajavad valdkonnad ja 2025. aasta alguses esitati soovitused. Soovitused viiakse ellu Ukraina rahastu audiitornõukogu järelevalve all. Hoolimata piiratud ressurssidest tagavad kogemused, mille Ukraina on saanud rahvusvahelise finantsabi haldamisel, piisava haldussuutlikkuse.

Ukraina kavaga on antud volitus reformida avaliku sektori finantsjuhtimist ja suurendada investeeringute läbipaistvust, et tugevdada auditisüsteeme ja ära hoida pettust. ELiga sõlmitud raamlepingus, mida täiendavad rahastamis- ja laenulepingud, on sätestatud õiguslikult siduvad meetmed vahendite haldamiseks ja pettuse ärahoidmiseks ning rahastamisalased kaitsemeetmed, millega tagatakse vastutus ELi toetuse kasutamisel.

5. Teavitustegevus ja dialoogid

Ukraina rahastu üle peetav dialoog Euroopa Parlamendiga

Ukraina rahastu määruse artikli 37 kohaselt peab komisjon vähemalt iga nelja kuu tagant Euroopa Parlamendiga dialoogi, et vaadata läbi rahastu kõigi kolme samba osas tehtud edusammud.

Esimene dialoog peeti 2024. aasta detsembris eelarve- ja väliskomisjoniga. Käsitleti selliseid olulisi küsimusi nagu toetamise jätkamine pärast 2027. aastat, erasektori investeeringute kaasamine ja rahastamisalaste kaitsemeetmete tagamine. Komisjon jätkab pühendunult käimasolevate dialoogidega, et hoida parlamenti kursis edusammude, probleemide ja rakendamispüüdlustega.

6. Kokkuvõte

Rahastu on oma esimesel rakendamise aastal juba hakanud täitma oma eesmärke. 2024. aastal eraldatud 19,6 miljardi euroga, millest 16,1 miljardit eurot maksti otse Ukraina eelarvesse, on rahastu mänginud otsustavat rolli – see on olnud üks peamisi stabiliseerivaid vahendeid Ukraina jaoks ning üks peamisi ELi käsutuses olevaid vahendeid Ukraina taastumise, ülesehitamise ja moderniseerimise toetamiseks.

Rahastu I samba (Ukraina kava) raames riigieelarve jaoks antud toetus on olnud **kriitilise tähtsusega Ukraina makromajandusliku finantsstabiilsuse säilitamiseks**. Kõik reformide vahe-eesmärgid, mis on sätestatud Ukraina kavas 2024. aastaks, on täidetud, millega on pandud alus Ukraina pikaajalisele taastumisele, kiirendatud samme ELi laienemise suunas ja aidatud viia Ukraina institutsioonid kooskõlla ELi standarditega. Kõnealuse toetusega on edendatud olulisi reforme mitmesugustes valdkondades, nagu võitlus korruptsiooni vastu, ettevõtluskeskkond, rohepööre ja keskkonnakaitse.

Nüüd on tähtis mitte lasta Ukraina kava kohaste reformide ja investeeringute rakendamise hool raugeda. On oodata, et need reformid ja investeeringud aitavad märkimisväärselt suurendada majanduskasvu, säilitada makromajanduslikku stabiilsust, parandada eelarveseisundit ja tugevdada Ukraina liikumist ELiga ühinemise suunas.

Rahastu II sambal, Ukraina investeerimisraamistikul, on keskne roll **riigi ülesehitamiseks vajalike investeeringute kaasamisel**, sealhulgas keskkonnahoidliku ülesehitamise jaoks. Selle rakendamine edeneb rekordilise kiirusega: rahastu rakendamise esimesel aastal kuulutati allkirjastamiseks välja 1,4 miljardi euro väärtuses programme ja algatati ka projektikonkursid. Toiminguid on hakatud juba ellu viima, eelkõige selleks, et toetada pakiliste vajaduste rahuldamist sellistes valdkondades nagu energia, kütteteenused ja uued investeeringud taastuvatesse energiaallikatesse. Ukraina investeerimisraamistik teenib ka ELi strateegilisi huve, pakkudes ELis asuvatele ettevõtjatele majanduslikke võimalusi, et investeerida, luua kaubandusvõimalusi ja edendada majanduskasvu kogu Euroopas.

Rahastu III samba raames antakse **Ukrainale olulist tehnilist abi**, et toetada Ukraina õigusaktide järkjärgulist vastavusse viimist ELi *acquis*'ga, pidades silmas tulevast ELi liikmesust, ning Ukraina kava rakendamist. Peale selle suurendas projektipõhine abi, sealhulgas energiataristu kiireks parandamiseks, riigi vastupanuvõimet ja suutlikkust reageerida enda vastu suunatud Venemaa agressioonisõja mõjule. III samba kaudu subsideeriti ka intressimakseid, mida Ukrainal tuli 2024. aastal tasuda seoses varasematest rahastamisvahenditest saadud laenudega, tekitades sellega eelarvepoliitilise manööverdamisruumi.

Rahastut rakendatakse **tugevas seire- ja kontrolliraamistikus**, mis on loodud eesmärgiga tagada ELi finantshuvide nõuetekohane kaitse. Lisaks Ukraina avaliku sektori sisekontrollisüsteemi tugevdamisele hõlmab see raamistik audiitornõukogu, kes abistab komisjoni, hinnates Ukraina avaliku sektori juhtimis- ja kontrollisüsteeme ning andes soovitusi.

2024. aastal oli rahastu Ukraina toetamisel kesksel kohal, kajastades ELi kindlat otsust olla Ukrainale ja selle rahvale toeks nii kaua kui vaja. Rahastu mängis olulist rolli finantsabi andmisel, edendades samal ajal riigi reformipüüdlusi. 2025. aastal, mil algab rahastu täielik rakendamine, jätkab rahastu selle rolli täitmist, tagades jätkuvalt Ukraina taastumise, ülesehitamise ja moderniseerimise toetamise.